

C. kr. pošti!

Nedostavljene številke je poslati administraciji „Eisenbahner“
Dunaj V. Bräuhäusgasse 84.

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Trstu ul. Madonnina 15.
Telefon 1570.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Bräuhäusgasse 84.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:
za celo leto 4.40 K
za pol leta 2.20 K
za četrt leta 1.10 K
Posamezna številka 18 vin.

Štev. 5.

V Trstu, 1. marca 1914.

Leto VII.

Moč podjetnikov in moč delavcev.

Moč podjetništva je velika in mnogokrat navidezno nepremagljiva. Toda moč delavstva je mnogo večja in bo premagala moč podjetništva. Ta zavest zmage proletarijata je sila, ki goni proletarske vrste v kljub porazom in zgubam v vedno nove boje. Moralo se je sicer moč delavstva šele najti in jo pokazati masam, toda dandanes je naša naloga jo razvijati, ojačiti in spraviti v določeno smer. To nam omogoči moderna pravna podlaga, ker nam moderno pravo odpira vrata do moči. V tem oziru daleč nadkrilujemo proletarce prejšnjih časov. Ti so poznali le nasilstvo kot bojno sredstvo in v svojih bojih so bili vedno na slabšem, ker so njih sovražniki bili mogočnejši in nasilnejši in v svoji brezobzirnosti niso čuvali ne žensk ne otrok. Vsled tega je bilo žrtvovanega toliko človeškega življenja, radi tega je teklo toliko krvi, ne da bi se bilo kdaj posrečilo streti jarem suženjstva in si priboriti svobodo. Dandanes se bojujemo pod praporjem pravice in povzdiga spodnjih plasti je očitna. Imamo koalicijsko pravo, ki nam omogoči, da zbiramo mase in jih združujemo v svrhu izvojevanja gospodarskih, političnih in izobrazbenih smotrov; imamo volilno pravico, ki nam omogoči vpliv v državnem zboru. Imamo pa tudi kolikor toliko zborovalnega prava, ki nam nudi priložnost, da zbiramo okrog sebe zatirane in jim oznanjamo

evangelij socializma. Poleg vsega tega pa imamo še časopise in razne druge pripomočke, potom katerih razširjamo proletarsko misel med masami. In vseli teh pravic se proletarijat v veliki meri poslužuje. Koder imamo ostro, zmagonosno orožje, bi bilo neumestno, ako bi posegli v orožnico preteklosti in iz nje vlačili skrhan meč surove sile na dan, proletarijat si mora z orožjem pravice izvojevati gospodarsko, politično in duševno moč in potem bo v stanu premagati kapitalizem in si priboriti človeško pravo. Kdo si upa trditi, da ta način ni pravi?

Ako sloni gospodarska moč podjetništva na denarnem žaklju, sloni moč delavstva na združevanju. Masé morajo svoja materijalna sredstva zložiti in na ta način ustvariti protiutež proti podjetništvu. To se vrši v prvi vrsti v strokovnih organizacijah, ki zbirajo bojna sredstva, da jim ta ob času stavk ali izporov dajejo trdno oporo. Po vinarijih se stekajo prispevki v blagajni in naraščajo na milijone kron. S pomočjo napolnjene bojne blagajne so strokovne organizacije v stanu uspešno voditi boj proti prevzetnemu kapitalizmu, odvrnati napade izkoriščevalcev in same napadati. Seveda je mogoče v strokovnih organizacijah zbrane moči še ojačiti in razširiti. Tudi konsumne zadruge so pripravne, da izkoriščevalcem pristrižejo kremplje in zlomijo gospodarsko premoč kapitala. Ako združi proletarijat kupovalno moč posameznih delavskih družin v kupovalno moč mas, ako postavi konzum v službo delavskega gibanja, ter uredi in organizira razdelitev blaga, si s tem

ustvari moč, ki je kapitalizmu že dandanes grozna. Ako pa začnejo konsumne zadruge same proizvajati in pridobivati blago za svojo potrebo v lastnih obratih, bo to gotovo še bolj ojačilo moč delavstva. Mnogovrstne stroke gospodarskega življa še čakajo, da se jih posluži proletarska organizacija. Pred vsem pa je potrebno, da iz delavskih glav izgine vera na gospodarsko onemoglost proletariata, ker nespametna je misel, da brezposestni proletarec nima družega nego svojo delavno moč in je vsled tega gospodarsko brezmočen. Izkušnja je že davno ovrgla to, prej večkrat izraženo teorijo. Dokaz tega so velika podjetja, ki računajo z milijoni in katere so ustanovili razredno zavedni delavci.

Na političnem polju je moč podjetništva dandanes seveda še jako velika, toda političen vpliv delavstva narašča od dne do dne. Pravica soodločevanja v državi in v občini se vedno glasneje in burneje zahteva in merodajni krogi so vkljub trdovratnemu uporju primorani bolj in bolj opuščati samogospodstvo v javnem življenju. Razvoj demokracije postaja povsod očitven in delavski razred je že nastal činitelj, s katerim morajo vlade računati. Notranja politika, posebno pa socialna politika se suče v bistvu okrog delavstva, katerega vpliv na zakonodajo vedno narašča. Ta vpliv bi bil seveda lahko še mnogo večji in proletarijat bi že dandanes bil v stanu, preobraziti zakonodajo v svojem smislu, ako bi se bolje posluževal svoje volilne pravice kot dosedaj. Vendar pa tudi tukaj opazujemo, da se je obrnilo na bolje.

LISTEK.

LEV N. TOLSTOJ:

Vojakova družina.

Bili smo revni in smo stanovali koncem vasi: mati, sestra, babica in jaz. Babica je nosila staro krilo in bel pas, na glavi je imela cunjasto ruto in vrečo na hrbtu. Imela me je rajši kakor mati. Moj oče je bil vojak. Ljudje so dejali, da je bil pil in vsled tega je moral biti vojak. Spominjam se še, kako je prišel na dopust.

Naša hiša je bila majhna, v sredi so bile za oporo gnojne vile; po njih sem bil nekoč splezal do vrha, padel in si razbil glavo ob klopi. Tisto mesto se še vidi na čelu.

V koči je bilo dvoje malih oken, eno s cunjami zamašeno. Naše dvorišče je bilo majhno in odprto. V sredi je bilo korito. V hlevu smo imeli samo starega konja s krivimi nogami — krave nismo imeli — in dvoje ovac in jagnje. Jagnje je spalo pri meni. Jedli smo kruh in pili vodo. Delati ni mogel nihče; mati je vedno tožila o svojem trebuhu in babica o svoji glavi. Sestra pa je delala le zase; kupovala si je nakitje in se hotela omožiti.

Mati je bolehalo vedno bolj in potem je rodila malega. Materi so postlali na trati; babica

je izposodila od soseda denar in poslala strica Nefeda po popa. Sestra je povabila na krst.

Tedaj so prišli ljudje in prinesli sabo cele tri hlebe. Teta je pokrila mizo. Potem je privlekla klopi in brento vode. Vsi so sedli na svoje mesto. Ko je prišel pop, sta pristopila boter in botra in zadaj sta stala teta Akulina z malim. Najprej so molili vsi, potem so prinesli malo dete, pop ga je prijel in potopil v vodo. Tedaj mi je bilo nena doma tesno in sem kriknil: »Ne delajte hudo mame!« Babica se je razhudila in dejala: »Molči, sicer ti priložim eno!«

Pop ga je trikrat potopil in izročil teti Akulini. Potem ga je zavil v tkanino in nesel materi na trato.

Potem so vsi sedli za mizo. Babica je napolnila tri skledice s kašo, jo polila s postnim oljem in dala gostom, da jo jedo. Ko so se vsi nasitili, so se dvignili, se zahvalili babici in odšli. — Šel sem k materi in vprašal:

»Mamica, kako mu je?« Mati je dejala: »Prav tako, kakor tebi!«

Malček je bil čisto tenak; roke in noge popolnoma majhne in vedno je jokal. Ako si se ponoči predramil, je jokal in mati ga je z uspavanko zazibala v spanec. Kašljala je, a je vedno pela.

Nekoč se ponoči zbudim in slišim, kako mati plaka.

Babica je vstala in rekla: »Gospod Jezus, kaj ti je?«

Mati je dejala: »Mali je mrtev.«

Babica je prižgala luč, omila je malčka, ga oblekla v čisto srajčko, opasala s pasom in položila pod sveto podobico.

Ko se je zdanilo, je babica šla in se vrnila s stricem Nefedom. Stric je vzel dvoje starih desk in napravil krsto, čisto majhno krsto in položil vanjo malega.

Mati je sedla h krsti in zdihovala ter ihtela potihoma. Potem je vzel stric krsto in jo odnesel h pogrebu . . .

To je bilo veselje, ko se je možila sestra. Prišli so mužiki in prinesli sabo hlebec kruha in žganje. Žganje so ponudili materi in mati ga je pila. Stric Nefed je odrezal kos kruha in ga podal materi. Jaz sem stal ob mizi in sem tudi hotel kos kruha. Potegnil sem mater za rokav in ji pošepetal željo v uho. Mati se je zasmejala in stric Nefed je dejal: »Kruha hoče?« in mi odrezal velik kos. Vzel sem kruh in odšel v čumnato. V čumnati je sedela sestra. Vprašala me je: »Kaj pravijo mužiki?« Dejal sem: »Žganje pijo.« Tedaj se je zasmejala in rekla: »Pomisli, jaz naj vzamem Kondraško.«

Potem je bilo ženitovanje. Vsi so vstali zgodaj. Babica je kurila peč, mati je gnetla testo in teta Akulina je umivala meso.

Sestra je obula nove čevlje in oblekla rdeč sarafan, zavezala si je lepo ruto in ni delala. Ko se je soba ogrela, se je tudi mati lepo napravila; po-

Ugotoviti moramo tudi dejstvo, da so oblasti primorane, se nekoliko bolj ozirati na organizirane delavske mase s tem, da se po možnosti ogibljejo odkritega in jasnega pravnega gibanja. Vendar pa so pritožbe o pristranosti oblasti še vedno upravičene, strah pa jih je vseeno pred preočitnim kršenjem delavskih pravic. Moderna država bi si sama podkopala tla, ako bi preočitno kršila temeljno načelo enakopravnosti vseh državljanov. V tem oziru je politična moč delavskega razreda vzgojevalno vplivala na državne organe in to moč se lahko še razširi s tem, da se mase bolj brigajo za politično življenje in za stvarno, smotno delavsko politiko.

Kar se tiče duševne moči, je danih mnogo možnosti, da se ojači moč delavstva. In v resnici opravljajo dandanes delavske organizacije obsežno izobraževalno in poučno delo. Delavstvo je spoznalo, da socialno vprašanje ni le vprašanje želodca in politike, temveč da se je razvilo v izobraževalno in vzgojevalno vprašanje. Kakšen vpliv ima delavsko časopisje že dandanes na delavske mase in kako bi se ta vpliv še lahko razširil! Potem predavanja in razne druge priredbe, ki stremijo za tem, da se ljudstvo izobrazi in pouči! In mladinske organizacije, ki skrbijo za to, da se mladi naraščaj vzgoji v duhu socializma in oprosti nazadnjaškega vpliva raznih faktorjev, ki bi najraje potisnili kolo časa za par stoletij nazaj. Proletarsko izobraževalno delo se seveda ne sme omejiti le na revolucioniranje glav, temveč mora vršiti tudi vzgojevalno delo. Značaj modernega proletarca mora biti izobražen, čut solidarnosti negovan in volja utrjena. Proletarska pravna zavest se mora družiti z močno zavestjo dolžnosti, posebno pa je izobraževalno delo treba razširiti v tistih delavskih slojih, ki so napram delavskemu gibanju še hladni ali pa celo sovražni. Te sloje, ki tvorijo varnostno stražo kapitala in ki branijo kapital proti lastnim razrednim tovarišem, moramo pridobiti za nas. Podjetništvo, ki se naslanja ravno na te sloje, se mora osamiti in zgubilo bo velik del svoje moči.

Tako torej vidimo na vseh poljih javnega življenja, da moč delavstva sicer počasi toda trajno narašča. Izkoriščevalci instinktivno čutijo bližanje proletarskih mas in radi tega se branijo s pogumom obupa. Brezobzirnost, s katero nastopajo proti delavskim organizacijam, jasno kaže njih strah in brezupnost. Proletarijat pa koraka nemoteno naprej, zbira svoje moči in kuje njih kladivo, s katerim bo zdrobil glavo zmaja kapitalizma.

Obzor.

Stavka portugalskih železničarjev je izbruhnila v Lizboni. Povod je v potrebi zboljšanja postojninske blagajne. Vlada je zelo ostro nastopala

tem je prišlo mnogo ljudi — vsa kočja je bila polna.

Potem se je pripeljalo med žvenketanjem kragulčkov troje kmečkih vozov. V zadnjem vozu je sedel ženin Kondraška v novem kaftanu in visoki gosposki kapi. Stopil je iz voza in šel v kočjo. Sestra je oblekla nov plašč in potem so jo peljali k ženinu. Ženin in nevesta sta sedla za mizo in vsi so častitali. Potem so vstali, molili in šli ven. Kondraška je dvignil sestro v voz in stopil sam v drugega. Vsi so vstopili, se pokrižali in odpeljali. Vrnili sem se v kočjo in sedel k oknu, da počakam, dokler se ne vrnejo svatje. Mati mi je dala kos kruha; jedel sem in kmalu zaspal. Potem me je mati zbudila in dejala: »Prihajajo!«? dala mi je testen valj in rekla naj sedem za mizo. Kondraška in sestra sta vstopila in za njima mnogo ljudi, še več kakor preje. Tudi na cesti jih je stalo nekaj, gledali so skozi okno. Stric Gerasin je vodil ženina; prišel je in dejal: »Glej, da se izgubiš!« Ustrašil sem se in hotel ven, toda babica je rekla: »Pokaži svoj testeni valj in povej, čemu je!« In povedal sem.

»Ali ne stanuje pri vas vojakova žena Matrona?« »Da, to je moja mati«, pravim jaz. Vojak me pogleda in de: »Ali poznaš svojega očeta?« Jaz odgovorim: »Vojak je; nisem ga še videl.« Vojak veli: »No, pojdi, pelji me k Matroni, pismo imam zanj od očeta.« Jaz vprašam: »Kakovo pismo?« Le pojdi, boš že videl.

in zaprla mnogo stavkujočih. Zvezni dom železničarjev v Lizboni se je zaprl.

Okoli 5000 mož voznega osobja delawarske in hudsonske železnice je radi odpustitve dveh zaviračev ustavilo delo. Zadevo se predloži razsodišču in se upa, da bo stavka kmalu končana.

Railroad Employees Departement ameriške delavske zveze, v kateri so v rahli zvezi vse organizacije, ki imajo v svojih vrstah tudi železničarje, se je pečal pred kratkim z nadaljno izgradbo te važne naprave. V prvi vrsti gre za skupno delovanje pri vseh mezdnihih gibanjih v železniških delavnicah in na progi. Ožje obratno in prometno osobje ne pripada temu departmanu, temveč samo delavniški delavci, ogibni prestavljalci, telegrafisti, pisarniški pomočniki in prožni delavci. Prispevek za departma znaša 14 vinarjev za člana na leto. Celokupno število članov organizacij, pridruženih zvezi, znaša 340.000. S tako močjo se za železničarje že nekaj doseže.

Danski železničarji zahtevajo revizijo meznega reda. Od zadnje revizije leta 1908 so cene živlom narasle za 20 odstotkov. Vsled tega je takratno mezdno zvišanje zopet zravnano in nastala je nujna potreba draginskih doklad. Sklicujejo se na Prusijo in Norveško, kjer so železničarji vsled draginje dosegli znatne doklade. Samo v toletnem pruskem finančnem proračunu je nameravano mezdno zvišanje za pruske železničarje v znesku 15 in pol milijonov mark.

Na Ogrskem doslej še niso imeli po parlamentu odobrenega službenega reda za železničarje. Dosedaj veljavni službeni red je bil uveljavljen naredbenim potom leta 1907. Ker so se hrvaški poslanci takrat upirali, službeni red ni mogel dobiti zakonite veljave potom parlamenta. Vzrok odpora pa je bila jezikovna odredba glede na Hrvaško. Zakonski načrt je namreč vseboval določbo, po kateri se je smelo v železniško službo sprejemati le take osebe, ki so bile zmogljive madžarščine. V tej zahtevi je vlada sedaj popustila. To pa je tudi edina izprememba službenega reda, ki se ga je svoječasno uveljavilo nezakonitim potom, a se ga je sedaj predložilo zbornici kot nov zakonski načrt. Ob svoječasnem uveljavljanju je vladi v glavnem šlo za to, da vzame železničarjem pravico do stavke in da jim uniči njih organizacijo. Poslednje se vladi še do danes ni posrečilo in »Magyar Vasutas« še vedno neustrašeno zastopa železniške proletarce.

Italijanski železničarji se nahajajo v meznem gibanju. Dne 31. januarja t. l. so zastopniki železničarjev vložili spomenico generalnemu ravna-

teljstvu, v kateri so navedene vse stare, doslej še neizpolnjene zahteve. Zahteva se: 1. Revizija opravičnika za osobje; 2. tedenski počitni dan; 3. zboljšanje turnusov, časa službe in počitka; 4. ureditev položaja v službi starejših; 5. ureditev odškodnine za malarijo (mrzlico); 6. ureditev sprejemnih pogojev za bivše vojake; 7. zboljšanje in ureditev dopustov in podelitev prostovoznih listov; 8. uvedbo strokovnih šol. Spomenica pa vsebuje poleg teh še druge točke, katerih izvedba je nujno potrebna.

Tudi rumunski železničarji zahtevajo zvišanje plač in razna druga zboljšanja.

Lastne zvezne dome gradijo portugalski železničarji v Oportu ter argentinski kurjači v Buenos Airesu. Železničarji v Novi Zelandiji nameravajo zgraditi okrevalni dom.

V političnih krogih se trdovratno vzdržuje vest, da namerava grof Stürgkh razpustiti državni zbor, čim se zopet pojavi obstrukcija, češ, da brez razpusta državnega zbora ni izhoda iz situacije, ako Čehi ne ustavijo obstrukcije. Nekateri poslanci, ki poznajo Stürgkhove namene, zatrjujejo, da ministrski predsednik naravnost pričakuje obstrukcijo, ki bi mu dala povod za razpust, ker bi tedaj lahko še nekaj časa vladal s § 14. in bi z njim vpeljal tudi nov državnozborni poslovnik, po katerem bi bila bodoča obstrukcija nemogoča.

V Galiciji, zlasti pa v Lvovu, so se zadnje dni večkrat ponovile demonstracije brezposelnih. Poravljajo se kliči: lačni smo in naši otroci so lačni! Dela nimamo! Denarja nimamo! Nekega dne so brezposelni v Lvovu navalili na pekovske stojnice ter si prilastili kakih sto hlebov kruha. Policija pa jih je potisnila nazaj. Socialni demokratje, ki so že prej zahtevali na magistratu pomoči, so posredovali. Pri ponovnih demonstracijah je policija razgnala demonstrante in več njih zaprla. (Nasititi jih pa le ne more!) Tu se vidi posledice brezumne politike v korist agrarcev in klerikalnih vojnih hujskačev.

Iz Njujorka se poroča: **Kaplan Schmidt**, ki je na strahoten način umoril svojo ljubico in jo razkosal ter učinil še mnogo drugih zločinov, je obsojen na smrt. Smrtno obsodbo bodo izvršili potom električnega toka.

V Mehiki so vstaši pri Cansas blizu Cardenas pognali osebni vlak v zrak. Petdeset vladnih vojakov in več potnikov je ubitih.

In vojak hiti z mano tako naglo, da ga komaj dohajam.

Zdaj smo pri naši hiši; vojak se pokriža, vstopi in pravi: »Bog vas pozdravi!« Potem odloži, se ogleda po koči in veli: »Ali je to vsa družina?« Mati ne reče ničesar, neprenehoma opazuje vojaka; ta pravi: »Kje pa je mati?« In joka. Tedaj steče mati k očetu in ga poljubi.

Jaz splezam na njegova kolena in vse preiščem.

Nič več ni jokala, ampak smejal se je.

Potem so prišli ljudje, on je pozdravil vse in pripovedoval, da je dobil stalen dopust.

Stric Gerasin je položil denar v kozarec, vlil čezenj žganje in ga dal meni. Vzel sem kozarec in ga dal materi. Potem smo šli ven; drugi so obsedeli.

Potem smo pili žganje, jedli žolco in meso ter plesali in peli. Stric Gerasin je pil nekoliko žganja in dejal: »Kako grenko je žganje.« Potem je prišla sestra svojega ženina za ušesa in ga poljubila. Dolgo smo peli in plesali, potem so se odpravili vsi in Kondraška je vzel sestro s seboj na svoj dom.

Pozneje smo še bolj obubožali. Konja smo prodali in obe ovci; pogosto nismo imeli kruha. Mati je izposojevala pri sorodnikih. Kmalu je umrla babica. Še vem, kako je mati jokala in stokala: »Ah, ljuba mati, zakaj si me zapustila! Kaj naj počne zdaj tvoja nesrečna sestra? Kako

naj zdaj živim naprej? Tako je dolgo jokala in zdihovala.

Nekoč sem pazil na konje in sem šel z drugimi dečki po deželni cesti. Po poti pride vojak s potno torbo čez pleča. Gre k nam in vpraša: »Iz katere vasi ste?« »Iz Nikolkoje,« odgovorimo.

Ko so prignali živino, je prišla tudi starejša sestra in pozdravila mater. Oče je dejal: »Kdo pa je mlada žena?« Mati se je smejala in rekla: »Svoje lastne hčere ne pozna več!« Tedaj jo je pozval oče k sebi, jo poljubil in vprašal, kako živi. Mati je šla peč jajčnik in je poslala sestro po žganje. Sestra je prinesla literško steklenico, ki je bila zamašena s papirjem, in jo postavila na mizo. Oče je vprašal: »Kaj je to?« Mati: »To je žganje zate.« Oče: »Ne, ne, že pet let več ne pijem, toda daj mi jajčnik.« Molil je, sedel za mizo in jedel. Potem je dejal: »Ako bi ne opustil pijače, nikdar bi ne bil podčastnik in nič bi me ne bilo vrnilo domu.« Pri tem je potegnil iz polne torbice mošnjo z denarjem in jo dal materi. Mati se je veselila in naglo odšla, da jo skrije.

Ko so bili vsi proč, je legel oče zadaj na klop, da zaspi in je položil mene poleg sebe. Mati je ležala pred našimi nogami. Dolgo sta se pogovarjala, skoro do polnoči. Potem sem zaspal.

Zjutraj pravi mati: »Ah, drv nimam.« »Ali imaš sekiro?« — »Da, toda staro, skrhano.« Oče se je obul, vzel sekiro in šel na dvorišče. Tekel sem za njim.

Boj v tiskarski obrti je zaključen ugodno za pomočnike. Gospodarji so menili svoj čas, ko so izprli pomočnike, da bodo razbili čvrsto delavsko organizacijo. Ali temeljito so si skrhal zobe na odločnem odporu delavstva. Bila se je odločilna bitka med delavstvom in podjetniki. Če bi se bilo gospodarjem posrečilo poraziti pomočnike in jim razbiti organizacijo, bi imelo to slabe posledice tudi za delavstvo drugih strok. Iz tega primera pa vidijo železničarji, da organizacija nikoli ni preveč močna.

Premijski sistem v blagovnih skladiščih.

Z odlokom železniškega ministrstva št. 41.422 ex 1912 se je tekoma leta 1913 na 28 postajah c. kr. drž. žel. **poskusnim** potom uvedlo **premijo** za osobe, zaposlene v blagovnih skladiščih. Državna konferenca delegatov skladiščnega osobja, ki se je vršila 20. aprila 1913, je zavzela stališče napram temu premijskemu sistemu. Po temeljiti debati se je sklenilo, sklep konference v obliki resolucije čimprej predložiti železniškemu ministrstvu. Vkljub večkratni prijavi deputacije, bilo je le-tej **šele** **kencem** **januarja** **tega** **leta** mogoče se predstaviti ministrstvu v zadevi premijskega sistema.

Dne 24. januarja t. l. je železniški minister v razvočnosti dvornega svetnika Karaseka sprejel deputacijo skladiščnega osobja, obstoječo iz sodrugov H. Blažej, Deisenhammer in Fuchs.

Deputacija je podala železniškemu ministru resolucijo, ki jo je državna konferenca svoj čas soglasno sprejela. (Resolucija je natisnjena v »Železničarju« št. 10 z dne 15. maja 1913.) Izjavila je napram ministru predvsem, da se po premijskem sistemu zaposleno osobje nikakor ne more sprijazniti z obstoječimi temeljnimi določbami za uvedbo premij za osobe, zaposlene v blagovnih skladiščih. To pa vsled tega, ker po teh določbah ni pričakovati koristi za osobje pri delu po tem načinu. Premijski sistem je gotova vrsta akordnega sistema, četudi teče poleg stalnih prejemkov, kakor dneve in plače, ker šele daleč čez normalo opravljeno delo omogočuje zaslužek premij. Ker pa ta sistem zahteva od osobja več dela, h kateremu je prisiljeno vsled nezadostnega zaslužka, zahteva osobje, da se premijski sistem spravi v obliko **vzajemne pogodbe**. Nadalje je nemoralna tudi razdelitev dosežene čiste premije v razmerju 60 in 40 odstotkov med prizadetimi uslužbenci in državno-železniško upravo. In to raditega, ker **samo uslužbenci s svojo marljivostjo in s svojim naporom** opravijo več dela. Drugič pa ima železniška uprava tem potom itak že svojo korist vsled hitrega izpraznenja tovornih voz, hitreje manipu-

lacije prevoznega blaga in v zvezi s tem omejitve prekoračenja dobavnih rokov, prihranke na materialu itd. — Gospod železniški minister, ki je bil o sistemu natančno poučen, se je zgražal nad označbo »nemoralno«, priznal pa je, da razdelitev premij ni čisto pravilna in da se bo o tem moglo še govoriti, ker je uvedba premije šele **poskus**. Sodrug Blažej je nadalje opozarjal na ne posebno jasne temeljne poteze drugega odstavka (»posebne določbe«) omejenih »temeljnih določb...«, zlasti kar se tiče točke »osebni stroški«, potem »normalno delo enega delavca« in »sestava premijskega računa«.

Sodrug Deisenhammer je opozoril gospoda ministra kakor tudi dvornega svetnika Karaseka, da je nujno potrebno, da imajo zaupniki posameznih postaj reden vpogled v račune o tem zamotanem sistemu in da ga morejo jasno in natančno pregledati. To je potrebno zlasti raditega, da se razprši nezaupnost prizadetega osobja napram obstoječemu računskemu načinu. Nadalje je deputacija izrazila bojazen, da bo **definitivna** uvedba premijskega sistema imela v posledici ne le znižanje števila **provizoričnega**, temveč tudi **aktivnega osobja**. Z ozirom na to prosi gospoda železniškega ministra, naj vpliva na železniške uprave, da takoj ne odpuščajo delavnih moči, ki bi vsled tega sistema postale odveč, in da se jih drugod uporablja, odnosno prepušča znižanje naravnemu odhodu.

Železniški minister je na izvajanja posameznih delegatov v večini točk dal pritrdjevalen odgovor, oziroma pojasnilo. Izrecno pa je povdarjal, da se prizadeto osobje ne bo reduciralo, ker je železniško ministrstvo v tem oziru izdalo odlok posameznim eksekutivnim mestom, po katerem se ne sme izvajati strogo reduciranje delovnih moči.

Končno so izjavili delegatje, da bodo uradni zastopniki osobja predložili železniškemu ministrstvu vlogo, v kateri bodo navedene vse nejasne in za osobje neugodne določbe premijskega sistema. Nadalje naj se uradnim zastopnikom osobja v personalnih komisijah in v centralnem delavskem odboru čimprej da priliko in možnost posvetovanja o tej zadevi. Gospod minister je izjavil, da bi bilo celo želeto, da se o tej zadevi posvetujejo zastopniki osobja in organi eksekutivnih mest. Končno izraža upanje, da se bo moglo v korist osobja opraviti pomanjkljivosti premijskega sistema, ki je šele poskus. Prosi delegate da pomirjevalno poduče prizadeto osobje o odredbah ministrstva. Nato je deputacija na željo dvornega svetnika Karaseka odšla z njim v njegovo pisarno, kjer so se še pol ure nadaljevala posvetovanja o zadevi.

Tam se je preciziralo želje osobja glede na premijski sistem v sledečih točkah:

1. Sestavo pogodbe, temelječe na vzajemnem dogovoru.

2. Izplačevanje **cele** zaslužene premije.

3. Izplačevanje premije že 15. nastopnega meseca.

4. Redno pritegnitev zaupnikov izmed prizadetega osobja v svrhu pregledovanja premijskih računov na posameznih postajah.

5. Natančne podatke a) katero osobje in koliko pride na osebne in b) katero gradivo se bo zaračunalo kot stvarne stroške. — Pri tej točki je opozorila deputacija, da se mora pri preračunavanju premijskega sistema odšteti stroške za vse tiste uslužbence, ki sicer po stanju pripadajo skladiščni službi, a se jih uporablja deloma vselej, deloma pa **začasno** pri drugih opravkih, c) višino normalnega dela enega delavca.

6. Določitev **minimalne premije**, če bi se morala premija v enem ali drugem mesecu ne dosegla iz vzroka, ki ga ni zakrivilo prizadeto osobje.

7. Prenos ne samo pasivnih postavkov, temveč tudi tistih aktivnih, ki bi vsled perkoračenja eventualno določene višine premije, ki jo je izplačati (maksimalne premije) ne prišla do izplačila. — Tudi tej točki je dvorni svetnik Karasek pritrdil.

8. Znižanje premijskih nastavkov naj se nikar takoj prve mesece po uvedbi na posameznih postajah ne uvede, če bi se železniški upravi zdeli previsoki, temveč naj se pri morebitnem znižanju dalje časa poprej ozira in upošteva tudi postranske okolnosti.

9. Uradne zastopnike prizadetega osobja, ki bodo predložili ministrstvu vlogo glede na zboljšanje obstoječih določb, naj se čimprej pozove na posvetovanja o premijskem sistemu.

10. Znižanje števila skladiščnega osobja, ki bi imelo svoj vzrok v uvedbi premijskega sistema, se ne sme izvršiti. Prizadeto osobje naj se v danih slučajih drugod uporablja.

Vrhutega so delegatje izrazili še razne druge tozadevne želje.

Dvorni svetnik Karasek je izjavil: Osobje naj si predoči, da je uvedba premij za skladiščno osobje na 28 postajah le poskus in da se bo po izkušnjah uporabo premijskega sistema izpremenilo, da bo ugodno za osobje. Nadalje je izjavil, da se vsem željam — izven točke 1. in 6. — ne more odrekat i upravičenja in da je po posvetovanju z zastopniki osobja gotov ugoden izid. Glede na uvedbo minimalne premije pravi, da je neizvedljiva ter poučuje delegate o poskusni uvedbi »**posebne premije**«, ki bi se jo izplačevalo tedaj, če bi na posameznih postajah osobju ne bilo mogoče opraviti toliko dela, da bi dosegli premijo, a vendar so ga opravili **več** kot **pred** uvedbo premijskega sistema. Določitev minimalne premije pa se železniška uprava iz gotovih razlogov ne more približati.

H koncu posvetovanja je dvorni svetnik Karasek prosil delegate, da pouče skladiščno osobje o dobrohotnih odredbah železniškega ministrstva in vplivajo na to, da zastopniki osobja ne predložijo **pretiranih** in neizvedljivih želj. Zagotavlja pa, da bo blagohotno pospeševal akcijo.

Če hoče osobje imeti koristi od premijskega sistema, bo moralo v tej zadevi **prav strogo** paziti, kaj se godi. Bodočnost bo pokazala, da bo le **enotna in trdna združitev vsega** skladiščnega osobja omogočila zastopnikom osobja doseči izpremembo obstoječih neugodnih določb tega sistema, ki bo v izključno korist prizadetega osobja. Že s proučevanjem sistema in pripravljanimi koraki za zboljšanje ter vsestranskim podpiranjem centralnega vodstva so zaupniki dokazali, da so si popolnoma na jasnem ne le o delu za zboljšanje tega sistema, temveč tudi s sistemom samim. Na skladiščnem osobju samem pa je ležeče, da z vstrajnim sodelovanjem pospešujejo delo zaupnikov. Le s pomočjo **dobro organiziranega osobja se more rešiti tako važna vprašanja v korist osobja**.

Kdo izmed poduradnikov ima pravico do zenačenja ostrin?

(Konec.)

PROŽNI, MOSTOVNI, STAVBNI IN SIGNALNI MOJSTRI, STROKOVNI MOJSTRI V RAZSVETLJAVNIH IN PREPAJALNIH (IMPRÄGNIERUNGS-) ZAVODIH:

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 2800 kron

in imajo 30 ali 31 definitivnih službenih let, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 32 ali 33 definitivnih službenih letih dobe eno leto zenačenja ostrin;

ob 34 ali 35 definitivnih službenih letih eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob 36 ali več definitivnih službenih letih dve leti zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 2600 kron

in imajo 26 ali 27 definitivnih službenih let, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 28 ali 29 definitivnih službenih letih eno leto zenačenja ostrin;

ob 30 ali 31 definitivnih službenih letih eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob 32 ali več definitivnih službenih letih dve leti zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 2400 kron

in imajo 24 ali 25 definitivnih službenih let, dobe pol leta zenačenja ostrin;

ob 26 ali 27 definitivnih službenih letih eno leto zenačenja ostrin;

ob 28 ali 29 letni definitivni službi eno in pol leta zenačenja ostrin;

ob 30 in večletni definitivni službi dve leti zenačenja ostrin;

Oče je izpulil dolg drog iz sterhe, položil ga na klado in ga razsekal brzo v majhne kosce, jih nesel v kočjo in dejal: »Tu imaš drva; zakuri peč, jaz grem danes na pot; hočem kupiti hišo in drva. Kravo moramo tudi imeti.«

Mati pravi: »To pa velja mnogo denarja.« — Oče: »Delali bomo. Tu že tudi dorašča krepak kmet.« Pri tem pokaže oče name.

Potem je oče molil, jedel kruh, se oblekel in dejal materi: »Ako imaš sveža jajca, speči jih v pepelu do opoldne,« in je odšel.

Oče se dolgo ni vrnil. Prosil sem mater, da hočem k njemu. Ona pa je rekla: »Ne.« Hotel pa sem vseeno proč, toda mati me ni pustila in me je tepla. Sedel sem na peč in pričel jokati. Tedaj pa je stopil oče v kočjo in vprašal: »Zakaj jokaš?« Jaz rečem: »Hotel sem za taboj, toda mati me ni pustila in me je tepla.« In jokati sem še glasneje.

Oče se je smejal, šel k materi in se delal, kakor bi jo tepel. Obenem je rekel: »Ne tepi Fedje! Ne tepi Fedje!« Mati se je delala, kakor da bi jokala. Tedaj se je oče zopet zasmejal in dejal: »Ali so jajne solze po ceni!« Potem je sedel za mizo, me vzel k sebi in vzklivil: »Tako, stara, zdaj nama daj kosilo; jesti hočeva.«

Mati nama je dala kašo in jajca in smo jedli. Mati je vprašala: »No in bruna?« Oče pravi: »Sem jih kupil; za osemdeset rubljev; lipovina, bela kakor steklo. Samo pusti mi časa; kmete napojimo z žganjem, pa nam zidajo državno palačo!«

Odtlej se nam je dobro godilo . . .

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 2200 kron
in imajo 22 ali 23 definitivnih službenih let, dobe
pol leta zenačenja ostrin;
ob 24 ali 25 definitivnih službenih letih eno leto
zenačenja ostrin;
ob 26 ali 27 definitivnih službenih letih eno in pol
leta zenačenja ostrin;
ob 28 ali več definitivnih službenih letih dve leti
zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 2000 kron
in imajo 20 ali 21 definitivnih službenih let, dobe
pol leta zenačenja ostrin;
ob 22 ali 23 letih definitivne službe eno leto
zenačenja ostrin;
ob 24 ali 25 definitivnih službenih letih eno in pol
leta zenačenja ostrin;
ob 26 in več definitivnih službenih letih dve leti
zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 1800 kron
in imajo 18 ali 19 definitivnih službenih let, dobe
pol leta zenačenja ostrin;
ob 20 ali 21 definitivnih službenih letih eno leto
zenačenja ostrin;
ob 22 ali 23 definitivnih službenih letih eno in pol
leta zenačenja ostrin;
ob 24 in več definitivnih službenih letih dve
leti zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 1600 kron
in imajo 16 ali 17 definitivnih službenih let, dobe
pol leta zenačenja ostrin;
ob 18 ali 19 definitivnih službenih letih eno leto
zenačenja ostrin;
ob 20 ali 21 definitivnih službenih letih eno in pol
leta zenačenja ostrin;
ob 22 ali več definitivnih službenih letih dve leti
zenačenja ostrin.

Če se sedaj nahajajo v plačilni stopnji 1400 kron
ob 14 ali 15 definitivnih službenih letih pol leta
zenačenja ostrin;
ob 16 ali 17 definitivnih službenih letih eno leto
zenačenja ostrin;
ob 18 ali 19 definitivnih službenih letih eno in pol
leta zenačenja ostrin.

**STROJNIKI, PISARN. ODPRAVNIKI, SKON-
TISTI, POSTAJNI MOJSTRI (POSTAJNI OD-
PRAVNIKI), VOZOVNI MOJSTRI, VOZOVNI
REVIZORJI, DELOVODJE IN VLAKOVNI REVI-
ZORJI:**

Če so sedaj v plačilni stopnji 2800 kron,

dobe zenačenja ostrin:

ob 31 ali 32 definitivnih službenih letih pol leta;
ob 33 ali 34 definitivnih službenih letih eno leto;
ob 35 ali 36 definitivnih službenih letih eno in pol
leta;
ob 37 ali več definitivnih službenih letih dve leti.

Če so sedaj v plačilni stopnji 2600 kron,

dobe zenačenja ostrin:

ob 27 ali 28 definitivnih službenih letih pol leta;
ob 29 ali 30 definitivnih službenih letih eno leto;
ob 31 ali 32 definitivnih službenih letih eno in pol
leta;
ob 33 ali več definitivnih službenih letih dve leti.

Če so sedaj v plačilni stopnji 2400 kron,

dobe zenačenja ostrin:

ob 25 ali 26 definitivnih službenih letih pol leta;
ob 27 ali 28 definitivnih službenih letih eno leto;
ob 29 ali 30 definitivnih službenih letih eno in pol
leta;
ob 31 ali več definitivnih službenih letih dve leti.

Če so sedaj v plačilni stopnji 2200 kron,

dobe zenačenja ostrin:

ob 23 ali 24 definitivnih službenih letih pol leta;
ob 25 ali 26 definitivnih službenih letih eno leto;
ob 27 ali 28 definitivnih službenih letih eno in pol
leta;
ob 29 ali več definitivnih službenih letih dve leti.

Če so sedaj v plačilni stopnji 2000 kron,

dobe zenačenja ostrin:

ob 21 ali 22 definitivnih službenih letih pol leta;
ob 23 ali 24 definitivnih službenih letih eno leto;

ob 25 ali 26 definitivnih službenih letih eno in pol
leta;
ob 27 ali več definitivnih službenih letih dve leti.

Če so sedaj v plačilni stopnji 1800 kron,

dobe zenačenja ostrin:

ob 19 ali 20 definitivnih službenih letih pol leta;
ob 21 ali 22 definitivnih službenih letih eno leto;
ob 23 ali 24 definitivnih službenih letih eno in pol
leta;
ob 25 ali več definitivnih službenih letih dve leti.

Če so sedaj v plačilni stopnji 1600 kron,

dobe zenačenja ostrin:

ob 17 ali 18 definitivnih službenih letih pol leta;
ob 19 ali 20 definitivnih službenih letih eno leto;
ob 21 ali 22 definitivnih službenih letih eno in pol
leta;
ob 23 ali več definitivnih službenih letih dve leti.

Če so sedaj v plačilni stopnji 1400 kron,

dobe zenačenja ostrin:

ob 15 ali 16 definitivnih službenih letih pol leta;
ob 17 ali 18 definitivnih službenih letih eno leto;
ob 19 ali 20 definitivnih službenih letih eno in pol
leta;
ob 20 ali več definitivnih službenih letih dve leti.

Če so sedaj v plačilni stopnji 1300 kron,

dobe zenačenja ostrin:

ob 13 ali 14 definitivnih službenih letih pol leta;
ob 15 ali 16 definitivnih službenih letih eno leto;
ob 17 ali 18 definitivnih službenih letih eno in pol
leta;
ob 19 ali 20 definitivnih službenih letih dve leti.

Če so sedaj v plačilni stopnji 1200 kron,

dobe zenačenja ostrin:

ob 11 ali 12 definitivnih službenih letih pol leta;
ob 13 ali 14 definitivnih službenih letih eno leto;
ob 15 ali 16 definitivnih službenih letih eno in pol
leta;
ob 17 ali 18 definitivnih službenih letih dve leti.

**STROKOVNI MOJSTRI V GLAVNIH OBRATNIH
IN SIGNALNIH DELAVNICAH TER V ELEK-
TRIČNIH ZAVODIH IN STROJNI MOJSTRI.**

Če so sedaj v plačilni stopnji 3200 kron,

dobe zenačenja ostrin:

ob 32 ali 33 definitivnih službenih letih pol leta;
ob 34 ali 35 definitivnih službenih letih eno leto;
ob 36 ali 37 definitivnih službenih letih eno in pol
leta;
ob 38 ali več definitivnih službenih letih dve leti.

Če so sedaj v plačilni stopnji 3000 kron;

dobe zenačenja ostrin:

ob 28 ali 29 definitivnih službenih letih pol leta;
ob 30 ali 31 definitivnih službenih letih eno leto;
ob 32 ali 33 definitivnih službenih letih eno in pol
leta;
ob 34 ali več definitivnih službenih letih dve leti.

Če so sedaj v plačilni stopnji 2800 kron,

dobe zenačenja ostrin:

ob 26 ali 27 definitivnih službenih letih pol leta;
ob 28 ali 29 definitivnih službenih letih eno leto;
ob 30 ali 31 definitivnih službenih letih eno in pol
leta;
ob 32 ali več definitivnih službenih letih dve leti.

Če so sedaj v plačilni stopnji 2600 kron,

dobe zenačenja ostrin:

ob 24 ali 25 definitivnih službenih letih pol leta;
ob 26 ali 27 definitivnih službenih letih eno leto;
ob 28 ali 29 definitivnih službenih letih eno in pol
leta;
ob 30 ali več definitivnih službenih letih dve leti.

Če so sedaj v plačilni stopnji 2400 kron,

dobe zenačenja ostrin:

ob 22 ali 23 definitivnih službenih letih pol leta;
ob 24 ali 25 definitivnih službenih letih eno leto;
ob 26 ali 27 definitivnih službenih letih eno in pol
leta;
ob 28 ali več definitivnih službenih letih dve leti.

Če so sedaj v plačilni stopnji 2200 kron,

dobe zenačenja ostrin:

ob 20 ali 21 definitivnih službenih letih pol leta;

ob 22 ali 23 definitivnih službenih letih eno leto;
ob 24 ali 25 definitivnih službenih letih eno in pol
leta;

ob 26 ali več definitivnih službenih letih dve leti.

Če so sedaj v plačilni stopnji 2000 kron,

dobe zenačenja ostrin:

ob 18 ali 19 definitivnih službenih letih pol leta;
ob 20 ali 21 definitivnih službenih letih eno leto;
ob 22 ali 23 definitivnih službenih letih eno in pol
leta;
ob 24 ali več definitivnih službenih letih dve leti.

Če so sedaj v plačilni stopnji 1800 kron,

dobe zenačenja ostrin:

ob 16 ali 17 definitivnih službenih letih pol leta;
ob 18 ali 19 definitivnih službenih letih eno leto;
ob 20 ali 21 definitivnih službenih letih eno in pol
leta;
ob 22 ali več definitivnih službenih letih dve leti.

Če so sedaj v plačilni stopnji 1600 kron,

dobe zenačenja ostrin:

ob 14 ali 15 definitivnih službenih letih pol leta;
ob 16 ali 17 definitivnih službenih letih eno leto;
ob 18 ali 19 definitivnih službenih letih eno in pol
leta;
ob 20 ali več definitivnih službenih letih dve leti.

Če so sedaj v plačilni stopnji 1400 kron,

dobe zenačenja ostrin:

ob 12 ali 13 definitivnih službenih letih pol leta;
ob 14 ali 15 definitivnih službenih letih eno leto;
ob 16 ali 17 definitivnih službenih letih eno in pol
leta;
ob 18 ali več definitivnih službenih letih dve leti.

Zelo malo je število poduradnikov, ki so de-
ležni ugodnosti. Železniško ministrstvo zatrjuje, da
jih bo okoli 3250 deležnih zenačenja ostrin. Ker
pa je okoli 22.500 poduradnikov, bo torej komaj
sedmi del vseh poduradnikov deležen zenačenja
ostrin.

Pomen časopisja.

Da se dandanes vsa človeška družba vedno
izraziteje cepi v dvoje nasprotnih si razredov, v
razred posedujočih in neposedujočih, stopa vedno
jasneje na dan. Morda ni več daleč tisti čas, ko
bo še tako velik dušni počasnež občutil in spo-
znal, da obstoji vse socialno gibanje v boju med
kapitalizmom in delavstvom. Kajti kapitalizem
sam bo poskrbel za to spoznanje, ker se vedno
silneje razvija, ker hoče imeti več dobička na
stroške svojih mezdnihih sužnjev.

Proletariziranje družbe vedno bolj napre-
duje. Kaj pomaga uradniku boljša plača, ko mu
nje večji del požre silna draginja najnujnejših
življenjskih potrebščin, in skoro mora zabresti v
dolgoce, ako hoče živeti stanu primerno. Tako
se pomnožujejo vrste tovarniškega, rudniškega in
podobnega proletarijata z vrstami takozvanega
inteligentnega proletariata. Vsa človeška družba
dobi vedno izrazitejši razredni značaj. Vsi go-
spodarski boji med kapitalizmom in proletariatom
so razrednega značaja. Tu zatirani, izkoriščani,
tam izkoriščevalci. Doslej so se vršili gospodarski
boji v Avstriji v manjših, kvečjemu srednje ve-
likih oblikah. Tako obsežnega gospodarskega
boja kakor je bil švedski ali nemški izpor v
Avstriji še nismo imeli, dasi se z nedvomno goto-
vostjo bliža čas, ko bo tudi avstrijski prole-
tariat moral biti ogromne gospodarske boje s
kapitalizmom, tako silne boje, kakor so jih že
bili njega švedski in nemški tvariši. Avstrijski
kapitalizem se namreč močno organizira v jako
bojaželjnih organizacijah, ki nimajo samo namena
braniti podjetništvo pred novimi delavskimi za-
htevami, ampak prvi namen podjetniških organi-
zacij je, da bi odvzele delavstvu še tisto mrvico
pravic in izboljšanja, ki so si jo že priborili.

Ti boji se naglo bližajo, predznak teh bojev
pa je ravno vedno bolj napredujoče proletarizo-
vanje družbe. Prišli bodo nad delavstvo važni
dnevi, ki se mora proletarijat nanje že sedaj pri-
praviti. Treba je zbuditi med delavstvom, med
vsemi izkoriščanimi sloji, pa naj delajo z rokami
v rudniku ali v tovarni ali pa z glavo v pisarni,
med vsemi temi izkoriščanci je treba zbuditi živo
razredno zavest, zbuditi jo tako dolgo, da se bo

slehnri proletarec zavedal svoje razrednosti in obenem tudi dolžnosti, ki jih ima do svojega razreda in do samega sebe. In to zburjanje se vrši poleg drugih činiteljev z živo in pisano besedo. Danes se hočemo pogovoriti o zadnjem sredstvu.

S pisano besedo se vzbujajo razredna zavest med delavstvom, ako delavstvo premišljeno bere socialistične spise, knjige in časopise. Kakor so socialistično pisane brošure in knjige velike važnosti za globlje umevanje socializma, vendar igra pri zburjanju razredne zavednosti med širšimi dotlele brezbržnimi masami še večjo vlogo. Kajti časopis se peča z dnevnimi dogodki in ti množice najbolj zanimajo. Poleg tega ima časopis mnogo raznovrstne vsebine, novic iz vseh krajev sveta, ter obdelava vsako stvar v krajših člankih. Velika večina ljudi ne mara težkega, napornega berila, kjer je treba mnogo misliti in študirati, pač pa vsakdo rad prebere zanimivo notico ali tudi daljši članek. Pa tudi slehnega izobraženca, pa naj bo njegova izobrazba še tako globoka, je časopis nenadomestljiv; mora ga imeti. Saj vendar mora iti s tekom časa naprej, mora poznati politični in kulturni razvoj narodov, ako hoče veljati za modernega, izobraženega človeka. To pa doseže le na ta način, ako čita ta ali oni list, ki ga točno, dan za dnem obvešča o vseh važnih dogodljajih.

Važnost časopisja torej nihče ne more utajiti. Seveda se dobe ljudje, ki skoro nič ne bero, toda ta velika napaka se maščuje nad njimi samimi s tem, da ostanejo nevedni in si v marsičem ne vedo svetovati. Kdor pa hoče imeti le nekoliko vpogleda v svet in se hoče malo zbrhiliti, mora brati časopis, ki ga dan za dnem obvešča o pomembnih dogodkih.

Toda mi proletarci, ki nam je prva življenjska naloga razredni boj, si hočemo ogledati zdaj še časopisje z ozirom na razredni boj. Ako hočemo svoj razredni boj zmagovalno dobojevati, moramo skrbeti, da bo slehnri izmed nas prešinjn z živo zavestjo. In kakor smo že omenili, zburja razredno zavest jako mogočno ravno socialistično časopisje. Socialdemokratično časopisje opozarja delavstvo na slehnri dogodek, kjer se posebno jasno pokaže razredni značaj naše družbe, da delavstvo spozna, kako nepremostno je nasprotstvo med proletariatom in kapitalizmom, med meščanstvom in delavstvom. Socialdemokratično časopisje vestno poroča o slehnrem atentatu na delavske pravice ter opozarja delavstvo, naj bo na straži. Socialdemokratično časopisje je edini brezobziren in zvesti branitelj ljudskih pravic; to časopisje razkrinka slehrno sleparstvo meščanske družbe. To časopisje kaže delavstvu pot iz teme ter ga poučuje, kako se mora pripraviti za uspešni boj proti kapitalizmu.

Poleg socialdemokratičnega časopisja imamo tudi ogromno število meščanskih listov, ki se imenujejo zdaj napredne, narodne, katoliške, krščansko socialne ali še s kakimi drugimi pridevki liberalne in klerikalne firme. Nekateri teh listov so delavstvu naravnost nasprotni in ti so delavskemu gibanju še najmanj nevarni, ker se ve slehnri delavec ravnati in jih torej ne bo naročal. Ali večina teh listov pa uganja hinavščino, da bi se priklopili delavstvu in buržvaziji. Včasih pišejo tako prijazno o delavstvu, da bi človek mislil, ti so za nas. Toda mahoma se vreme spremeni in tu začne grmeti zoper delavstvo; toda tudi zdaj še ne pokažejo prave barve in pripovedujejo, da se samo proti socialni demokraciji, ki delavce hujska, zapeljuje v stave itd. Zopet nekateri listi pa ne zinejo nikdar nič proti delavstvu ali tudi za delavstvo ne; to so pa tisti listi, ki pri nezavednem delavcu še bolj uspravajo razredno zavest, da se še manj zaveda.

Taki in tem podobni so ti meščanski listi liberalne in klerikalne barve. Zato pa se mora vsak delavec zavedati v dno duše, da meščanski listi silno škodujejo delavskemu razrednemu gibanju, ker to gibanje pretvarjajo in bi ga radi zatajili. Zatorej proč s takimi listi protidelavskih interesov! Vsakdo naj se naroči in naj dela samo za socialdemokratično časopisje, ki vzbujajo zavest in pospešuje razredni boj proletariata za osvobodjenje od kapitalizma.

Odvisnost in svoboda.

Modrovanje naših nasprotnikov, črnih in belih, nam sili porogljiv smeh v oči in vliva pomilovanje v naša srca. Izvrševalci srednjeveške oporoke. Rimljani — ki imajo svojo domovinsko pravico v papeškem Rimu — pridigajo zoper nas, češ da oznanjamo popolno anarhijo in da hočemo porušiti vso človeško družbo; njeno državo, njeno famillijo in njeno lastnino, ter proglašajo vsak sklep v družabni verigi za »odvisnost po božji volji«. Z druge strani nas pa napadajo meščanski karakterji, kjer se sploh povzpneje od oštariškega zabavljanja do resne kritike; kot sinovi meščanske družbe, njene blagovne produkcije in proste konkurence, povzdigujejo načelo svobode in očitajo socialistom, da vodijo človeško družbo v popolno sužnost.

Jasno je, da v vsaki človeški skupini, ki sloni na vzajemnem sodelovanju, posameznik ne vživa absolutne svobode. V vsaki človeški organizaciji je tako in ne more biti drugače! Absolutna svoboda, kakor jo zahtevajo anarhisti, ki so do skrajnosti izpeljali liberalno formulo, je mogoča le v izoliranem gospodarstvu, kjer poedinec proizvaja vse svoje potrebščine sam. Sedanji kapitalistični način pa spaja vse ljudi in po vsem svetu v organsko družbo; vsi so med seboj zvezani, drug od drugega odvisni. Vsa svoboda je le pena, le oblika, v kateri se pojavlja medsebojna odvisnost. Zakaj odvisnosti v meščanski družbi ne opredeljuje predpis in ne postava, določa jo gospodarski zakon.

Verdnostni zakon, ki je osnovni steber Marxovega nauka, se glasi: Vrednost blaga, ki se uveljavlja v izmenjavanju, je izraz v njem nakopičenega družabnega dela. Naši protivniki, zastopniki buržvazije, ki proizvaja in baranta in ki vidi v vsem gospodarstvu le sredstvo osebnega pridobivanja, vprašujejo le po ceni blaga; zanje je ekonomija nauk, ki proučuje cene blaga in Marxov vrednostni zakon je zanje le pravilo, kako nastajajo cene. V njem čitajo, da se blago izmenjava po množini dela, ki je v njem nakopičeno. Z zgovornimi besedami pobijajo Marxovo teorijo in pri tem donkišotstvu, jih prav nič ne ženira izrecna Marxova pripomba, da se blago dandanašnji ne izmenjava po svoji vrednosti in da vplivajo na njegove cene še druge iz vrednosti porojene oblike, kakor kapital in zemljiška renta.

Ampak vrednostni zakon, kakor ga je z nepresežno bistroumnostjo formuliral Marx, ni le osnovni zakon narodnega gospodarstva, temveč je tudi ključ za razumevanje vse človeške družbe in v tem je njegov glavni nauk za delavstvo, katerega ne gre toliko za spoznanje barantavskih cen kakor za vpogled v bistvo in razvitek človeške družbe.

Vsa sedanja produkcija je produkcija za trg; nihče s svojim gospodarskim delom ne vsvarja dobrice za domače potrebe in za domačo porabo, vsakdo proizvaja blago, ki ga prodaja. Ob tej blagovni produkciji dela vsak proizvajalec v svoji delavnici samostojno in po svoji volji in človeku, ki le površno opazuje, se zdi, da je vse človeško gospodarstvo razbito in razdrobljeno na neštetične atome, neodvisne druge od drugih. Medsebojna zvezanost in odvisnost se pokaže stoprav pri izmenjavanju blaga: ljudje stopajo v stike in v tem hipu se razodene, da so vsi čolni ene celote, udje velikega gospodarskega organizma. In zakon, ki opredeljuje medsebojno izmenjavanje blaga, je vrednostni zakon. Ampak blago se ne izmenjava samo, izmenjavajo ga ljudje, ki so njegovi lastniki in ki ga po svoji volji kupujejo in prodajajo. Če sta kup ali prodaja, ki ju človek sklenc po svoji volji, opredeljena hkrati po vrednostnem zakonu, je v tem izraženo, da stoji vrednostni zakon nad človeško voljo in si jo upokorava. Prosta volja ne odločuje, po kakšni ceni človek prodaja: vrednost je družabno določena reč, nezapisana postava in vrednostni zakon je »višja sila«, ki obrača človeka in vodi njegovo usodo. Delavec, ki je prisiljen prodajati svojo delovno moč kakor stradežnik na cesti, podjetnik, ki se more svojega blaga znebiti le z izgubo, občutita vso težo tega zakona. Kogar pa zadene milostni žarek nevidnega družabnega zakona, ga povzdigne do oblasti.

V svoji anarhistični svobodi je Robinson svoje delo lahko nemoteno prilagajal lastnim potrebam in željam; kjerkoli pa žive in delajo ljudje v velikih skupinah, so drug od drugega odvisni in je njih svoboda omejena. Oblike te odvisnosti se menjajo s proizvodnim načinom. V fevdalnem srednjem veku je bil vsakdo odvisen: trdni osebnih odnošaji, avtoriteta in vera, zvestoba in obramba so z vzajemnimi dolžnostmi spajali tlačana in viteza, kneza in vazala, grajščaka in kmeta, duhovnika in posvetnjaka. Nasprotno pa je v meščanski družbi, ob blagovni produkciji, vsakdo prost in samostojen: fevdalna organizacija je razbita, človeška družba kakor na atome razdrobljena, brez vezi in brez vidnih obrobov. Ne veže jih človeška postava, ampak nadčloveški, gospodarski zakon, ki deluje kakor prirodna sila. Ravno zato je bilo v meščanski družbi treba odpraviti vse vezi in vse predpise, da gospodarski zakon sam in nemoteno ureja vse odnošaje. V tem je jedro meščanske svobode; nobena vnania sila ne brani ljudem, da se v svojem dejanju in nehanju pokoravajo zgolj ukazu vrednostnega zakona, gospodarski nujnosti.

Socializem ne napravlja gospodarskih enot kot delov celote odvisne drugo od druge, zakaj odvisne so že sedaj. Ampak medsebojno odvisnost hoče preustrojiti iz nezavedne v zavedno, namesto slepega gospodarskega zakona, ki se uveljavlja kot skrivnostna višja sila, hoče postaviti umno in smotrno regulacijo družabne produkcije. Liberalne svobode, neomejene oblasti slepega gospodarskega zakona, bo konec tisti hip, ko proletarska ljudska masa, ki je zanj liberalna svoboda neomejena svoboda stradanja, spozna ta zakon, ko odgrne skrivnostni njegov značaj in poruši njegovo uničujočo oblast z organizacijo delavskega človeštva.

Iz strahu pred polomom posega postarna meščanska družba po srednjeveških oblikah in okovih, ne da bi zavarovala delavstvo pred pogibeljo modernega življenja; vedno bolj se otesa liberalizma, da upokori uporne množice. Brez-uspešno nehanje! Njenim dejanjem velja naš brezobziren boj, njenim naukom naš zasmeh!

Sveta dolžnost.

Organizacija: čarobna beseda novega časa, najmočnejše orožje kulturnega napredka! Organizacija pomeni v današnjem času vse! Brez smotrene organizacije ni mogoč noben napredek. Združenje vseh tistih, ki enako mislijo in hočejo doseči isti cilj, zlasti pa še združenje vseh stiskanih, je življenjske važnosti.

Kakor je stal človek v davnodavnih časih slaboten nasproti naravnim silam, prav tako je tudi brez moči, ako stoji sam v burni reki današnjega življenja. Tudi najmočnejši in najvztrajnejši človek se mora udati, ako stoji sam v boju življenja. Toda kakor si človek pomaga proti naravnim silam dandanes pred vsem s tehniko, tako mu je najkrepkejša opora — organizacija; z organizacijo si lahko uredi življenje.

Največjega pomena pa je organizacija za rešitev socialnega vprašanja. V njem je rešitev raznih nasprotstev našega gospodarskega življenja. Najhujši nezmisel sedanjega družabnega reda je ta, da mora devet desetih človeštva kljub trdemu delu živeti klavarno življenje, med tem ko ena desetina, ki zanj dela teh devet desetih, vključno svojem brezdellju živi jako razkošno in si kupi največja bogastva. Ali mora to tako biti? Ali ni to nezmisel? Ali nimamo pravice in dolžnosti, da se temu upiramo?

Cilj vseh tistih pa, ki nimamo ničesar razven svoje delavne moči in svojih zmožnosti, cilj vseh teh mora torej biti ta, da postanejo tudi oni deležni večjega deleža tega bogastva, delati pa morajo tudi na to, da imajo tudi dovolj časa za uživanje lepote tega sveta. Vsak delavec in uradnik mora imeti to stremenje, ako hoče dvigniti svoje življenje iz današnje klavernosti. Razmere so dandanes take, da mora vsak obubožati, ako bodo prizadeti roke križem držali. Današnjemu kapitalističnemu gospodarskemu razvoju morajo zastaviti pot nasprotno delujoče sile. In te nasprotno delujoče sile izvirajo edino le iz organizacije in pa iz pravične socialne postavodaje.

Delavska organizacija mora gledati in delati na to, da svojim članom skuša pripomoči do boljšega življenja. Prazno je upanje, da posameznik lahko popolnoma na svojo pest doseže izboljšanje. In čeprav se to morda tuptam kakemu izvoljenecu posreči, kaj je s tem pomagano množici? Ako bi ne bilo ogromne množice revnih, bi ne moglo biti majhne množice bogatih.

Svojo samostojnost in moč si delavec lahko osvoji šele v bojni vrsti organizacije. Združena množica delavcev je vedno močnejša, kakor združena množica podjetnikov. Vsaka močna organizacija lahko uresniči zahteve svojih članov.

Tista vez pa, ki veže člane organizacij med sabo, je skupnost koristi vseh članov. Njih stremjenje je enako in sredstva za doseg tega cilja so enaka. Posameznik se da voditi od skupne koristi in skupnost dela zanj. Čim močnejše je čuvstvo vzajemnosti, tem močnejši je vpliv organizacije. Odveč bi bilo razpravljati, zakaj je organizacija tem močnejša, čim več ima članov. To je tako jasno, kakor je dvakrat dve štiri. Kdor ne pristopi k svoji organizaciji, ta škoduje ne samo sebi, ampak škoduje tudi svojim tovarišem. Tak delavec najbrže priznava potrebo organizacije, a vkljub temu ne gre v organizacijo; on bi najrajši žel sadove tujega truda in napa. To je malo častno in tudi kratkovidno. Kajti koliko več bi se lahko doseglo, ako bi pomagali vsi tisti, ki stoje izven vrst organiziranih bojnikov! Da, največkrat se prav vsled tega nič ne doseže, ker nečejo pomagati tisti, ki niso v organizaciji, bodisi iz strahu, bodisi iz sebičnosti. Zato naj si vsak neorganiziran delavec temeljito zapomni besede:

Sveta dolžnost delavca je, da pristopi organizaciji!

Domače vesti.

Dve in polletna napredovanja za sluge. Železniško ministrstvo je po končanih razpravah s finančno upravo določilo, da s 1. januarjem 1914 napredujejo sluge drž. žel. iz ene plačilne stopnje v drugo vsaki dve leti in pol, ne pa kakor doslej, vsaka tri leta. S tem je vlada storila zopet majhen korak glede na izboljšanje, ki jih je zbornica dovolila že jeseni 1911. Zatrjuje se, da bo to stalo okoli 3:2 milijonov kron na leto, ki se jih krije od dovoljenih 15 milijonov kron.

Več o tem pišemo prihodnjič, ker nam je došla vest šele ob zaključku lista.

Preloženi nabori. Naša slavna vlada menda nima drugega dela, kakor da si izmišlja vedno nova bremena in nove neugodnosti za ljudstvo. Verodostojna poročila z Dunaja poročajo, da so letošnji nabori zopet preloženi, ker poslanska zbornica ni še rešila vladne predloge, ki zahteva 31.000 rekrutov več kakor doslej. Stroški za pomnoženi kontingent rekrutov so proračunjeni z enkratnim izdatkom 108 milijonov kron in potem z vsakoletnim izdatkom 41 milijonov kron! Če bo sprejeta nova brambna predloga, tedaj bo štela avstrijsko-ogrsko armada v miru 600.000 mož, največ od vseh evropskih držav!! Avstrijskemu prebivalstvu se godi tako dobro, da bo z lehkoto preneslo to novo obremenitev, saj ni pri nas ne brezposelnosti, ne gospodarske krize. Preložitev naborov je kršitev zakona, zakaj § 17. novega brambnega zakona določa jasno: »Glavni nabori morajo biti vsako leto v času od 1. marca do 30. aprila.« Ali kaj se meni naša vlada za zakone, pozna jih le takrat, in le takrat zahteva strogo izpolnitev, kadar jih mora izpolnjevati ljudstvo. Ustava, pravica itd. so v Avstriji le prazne besede.

Inozemstvo.

Razredna justica. Roza Luksemburgova, znana sodružica in agitatorica za socialistično gibanje, je bila pretečeni teden v Frankobrodu obsojena na eno leto zapora. Državni pravdnik je zahteval, naj zapro Luksemburgovo takoj, da ne bo zbežala. Sodišče pa je odklonilo to zahtevo. Obsojena je bila zaradi ščuvanja k nepokorščini proti državnim oblastem. Na dveh shodih, 25. in 26. decembra 1913 v Fehenheimu in Bockenheimu v okolici Frankobroda, je dejala Luksemburgova: »Če bi zahtevali od nas, da

dvignemo morilno orožje proti našim francoskim ali drugim bratom v tujini, tedaj bomo zaklicali: Tega ne storimo!« Zaradi teh besed jej je prišlo sodišče tako visoko kazen! Obsodba je tem krutejša, ker je obsojena Luksemburgova vsled podle denunciacije. Vredno je, da izvedo naši čitatelji natančno, kako da je prišlo do grde, ostudne ovadbe.

Denunciant je Ernest Henrici in urejuje list »Frankfurter Warte«. V decembru 1910 je priredilo društvo »Svobodnih dijakov« v Lipskem vrsto predavanj, na katera je povabilo odlične politike vseh strank, da pojasne svetovno naziranje svojih strank. Poleg konservativnih in liberalnih politikov je govoril tudi sodrug Eduard Bernstein o svetovnem naziranju socialne demokracije. Bernstein je govoril povsem stvarno in dobil ob koncu predavanja zahvalo dijakov, ki je predsedoval, prav tako kakor so jo dobili govorniki drugih strank. Po Bernsteinovem predavanju je bila debata in v tej debati je vstal Henrici in rjovel: Slava Njegovemu Veličanstvu cesarju! S tem klcem je hotel ta čedni gospod izzivati, ali posrečilo se mu ni. Predsednik je pozval Henricija, naj zapusti zborovanje, drugega žalega mu ni nihče storil. Na to je pa denunciral Henrici predsednika onega zborovanja pri rektorju lipske univerze, ki pa je kratkoma zavrnil denuncianta. Henrici pa ni miroval. Denunciral je sedaj rektorja pri saškem naučnem ministrstvu. Naučni minister tudi ni storil onih korakov, ki jih je pričakoval Henrici, temveč je prav rahlo namignil, naj dijaška društva ne prirejajo predavanj, na katerih govore socialni demokratje. Vse časopise, tudi meščansko, je takrat ostro napadalo denuncianta.

Ali Henrici, kateremu so tuji vsi pojmi o poštenju in časti, je moral zadostiti svoji podli duši. Ko je potem lansko leto predavala Roza Luksemburgova, je prihajal na njena predavanja tudi Henrici. Seveda ni upal na teh predavanjih rjoveti svoj »Slava cesarju«, ker je pač vedel, da delavci niso tako potrpežljivi in prizanesljivi kakor dijaki. Storil je pa nekaj drugega. Prikradel se je na shode in stenografiral vsako besedo Luksemburgove, da bi jej zvil vrv iz te ali one besede. Medtem ko niso našli ne policijski komisar, ki je bil uradno na onih shodih, ne poročevalci meščanskih listov, ki so bili zaslišani, prav nič državi nevarnega v izvajanjih Luksemburgove, je zvil Henrici iz njenih besed »veleizdajstvo« in zahteval v svojem listu, da naj nastopi državni pravdnik proti Luksemburgovi. Uradno je dognano, da je le podlo denunciantstvo Henricija, spravilo Luksemburgovo pred sodišče. Henrici je denunciant, ki nima izlepa primere.

Atentat v škofijski pisarni v Debrecinu. V uradih grško-katoliške škofije v Debrecinu na Ogrskem, ki je v drugem nadstropju trgovske in obrtne zbornice, se je primerila v ponedeljek dopoldne strahotna eksplozija. Škofov namestnik Jaczkovics in njegov tajnik Slepowsky sta raztrgana na kose. V sosedni sobi je bil škof, kateremu se pa ni nič zgodilo. V bolj oddaljeni sobi je bil škofijski odvetnik Csath, ki je dobil smrtno nevarne poškodbe. Škofov sluga in njegova žena, ki sta bila precej daleč od sobe, kjer se je primerila eksplozija, sta mrtva. Vse stene pisarniških prostorov so se porušile in vsa hiša se je ob eksploziji močno potresla. Ljudje, ki stanujejo v hiši, so ob eksploziji prestrašeni bežali. Na sodniškem poslopiju, ki je v sosedni ulici, so se zdrobile vse šipe. Eksplozija je ubila štiri osebe, mnogo je pa težko ranjenih. Ko je izvedela hči škofovega namestnika, da je eksplozija ubila njenega očeta, je zblaznela. Eksplozija je posledica zlobnega atentata. V ponedeljek dopoldne je prišla iz Černovic poštna pošiljatev in ko je škofov namestnik odpiral zavitek, se je primerila eksplozija. V zavitku je bil ekrazit. Škof Miklossy je dobil pred atentatom vse polno grozilnih pisem, ker je bil imenovan za škofa v novoustanovljeni škofiji Hajduborog.

Socialni pregled.

Mednarodne strokovne konference. Letos bo na Dunaju, kakor je znano, mednarodni socialistični kongres. Otvorjen bo 25. avgusta. To priliko

porabijo tudi razne strokovne organizacije, da pride mednarodne konference. Doslej so jih sklicali lesni delavci za 20. avgusta, stavbinski delavci za 25. avgusta, tovarniški delavci, katerim pripadajo v Avstriji delavci kemičnih tovarn, za 27. avgusta, steklarski delavci pa za 30. avgusta.

Zavarovanje brezposelnih na Danskem. Državni nadzornik za zadeve brezposelnosti na Danskem je pravkar izdal poročilo za leto 1912/1913. Po njem je bilo dne 31. marca leta 1912. v deželi 53 uradno priznanih blagajn za brezposelne z 11.187 člani. Leto dni pozneje je znašalo število blagajn 55, število članov pa 120.289, med temi 12.852 ženskih. Letni dohodki vseh blagajn so znašali 2.692.431 kron; od tega je bilo 822.535 K državnega in 374.114 K občinskih prispevkov. Od vsakih 100 K dohodkov odpada 52.4 K na članarino, 32.7 K na državne, 14.9 K pa na občinske prispevke. Izdatki so znašali 1.888.786 K; od tega je šlo za dnevne podpore 1.551.431 K, za potovalne podpore 40.112 kron, za božične podore 33.211 K, za preselitvene stroške 21.171 K, za podpore z orodjem itd. 2541 kron, za upravne in druge stroške 240.410 kron. Upravni stroški so znašali 9 odstotkov vseh dohodkov. Premoženje blagajn se je zvišalo za 15.881 K na 2.382.411 K. Zakon o podporah za brezposelne je bil uveljavljen 1. avgusta 1907. Takrat so strokovne organizacije prilagodile svoje podporne blagajne zakonu in so oddale vanje 399.156 K. V petletni dobi so člani vplačali 6.197.097 K, država je prispevala 3.000.987 K, občine pa 1.360.860 K. Dohodki iz obresti itd. so znašali 203.340 K. Skupno je bilo dohodkov 11.161.440 K. Izdatki so znašali za podpore 7.888.812 K, za upravo pa 972.255 K. Zakonito podpiranje brezposelnih na Danskem je zgrajeno na načelni podlagi gentskega sistema. Uspeh je naravnost sijajen, če se upošteva, da so v preteku petih let že vsi strokovni delavci zavarovani proti brezposelnosti. To je na Danskem mogoče. V Avstriji država še do danes ni mogla rešiti tega važnega problema. Tukaj na Kranjskem pa zabavljajo občinski Nemci in deželnozbornski klerikalci čez gentski sistem, češ da zavaja delavce v stavko!

Mednarodno delavsko varstvo. Socialni demokratični poslanci v avstrijskem državnem zboru so svojčas vložili interpelacijo o državni pogodbi, ki je bila sklenjena na mednarodni konferenci za delavsko varstvo v Berlinu; na podlagi te pogodbe naj bi posamezne države uredile zakonitim potom vprašanje nočnega dela za mladostne delavce in deseturnega delovnika za ženske. Pod vplivom nemške, avstrijske in belgijske vlade se je ta pogodba znatno poslabšala. Socialni demokratje so ostro kritizirali postopanje avstrijskih vladnih zastopnikov na bernski konferenci; toda trgovinski minister še do danes ni odgovoril na interpelacijo, državnozbornska večina pa je ostala hladna, kakor da se vsa stvar ne tiče avstrijskega parlamenta.

Nemški državni zbor pa se vendar znatno razlikuje od avstrijskega. Tudi tam sedi sicer kapitalistična večina. Ali ako se razlikuje mišljenje nemških kapitalistov od onega avstrijskih izkoriščevalcev, se sodi po tem, da je nemški državni zbor soglasno protestiral proti sklepom bernske konference in zahteval od nemških vlad, naj nastopijo v jeseni, ko se snide v Bernu zopet mednarodna diplomatska konferenca, za obsežno izboljšanje teh sklepov.

Na razpravi o državnem proračunu je vložil bivši državni tajnik Posadowsky sledeči predlog:

»Združene vlade naj na mednarodni konferenci vlad, ki bo zborovala v jeseni 1914. v Bernu, da definitivno sklene mednarodne pogodbe o varstvu mladostnih delavcev ter delavk, vplivajo na to, da se razširi varstvena doba za mladostne do 18. leta; nočno delo za mladostne naj se prepove do 18. leta, ne glede na to, kakšne vrste in kako velik je obrat. Izjemne določbe, ki jih obsega dosedanj načrt mednarodne pogodbe za steklarsko industrijo, za fužine in valjarne, naj se odstrani. Za delavke in za mladostne naj se določi deseturni delovnik kot maksimalni delovni čas; stremi naj se po dogovorih, s katerim se s primerimi prehodnimi roki doseže nadaljnje znižanje delovnega časa. Te pogodnosti naj pridejo v prid vsem delavkam in mladostnim delavcem brez obzira na velikost in vrsto obrata. Izieme za preko-

račenje delovnega časa pa naj se bolj omeje, kakor je bilo nameravano v članku 3. in 4. načrta pogodbe.»

Ta predlog sta podpisala posl. Mumm, član gospodarske zveze, in soc. demokrat Jaekel, ter je bil nato soglasno sprejet. Posameznosti predloga se popolnoma vjemajo s kritiko socialno demokratičnih poslancev v avstrijskem državnem zboru. Nemški parlament se zgane, kadar gre za taka vprašanja, v avstrijskem pa meščanske stranke za-
spe, če nanese beseda na tako reč.

Gospodarski pregled.

Agrarna predrznost. V Zateču so imeli v nedeljo 18. m. m. velik »kmetiški dan«, kjer je prodajal svojo zeleno modrost slavniti vitez Hohenblum. Napovedal je najostrejši boj socialni demokraciji in vsem tistim, ki bi radi ljudstvu priborili nekoliko cenejša živila. Povedal je, da bodo agrarni poslanci v državnem zboru — slovenski klerikalci najbrže ne bodo ostali za pečjo pri tej akciji — vse sile napeli, da se uvozna carina na žito ne bo znižala, da ne bo prišlo niti eno živinče iz balkanskih držav v Avstrijo in da niti en kilogram srbskega mesa ne pride čez črnožolto mejo. Ti kmetje, seveda sami veleposestniki, so tudi konstatirali, da vlada na Avstrijskem samo namišljena draginja — jajca so pa po 14 vinarjev! — in da so draginjo vtepli ljudstvu v glavo le socialni demokratje. Dalje so na tem shodu povedali tudi, da ljudstvo še nikdar ni toliko izdalo za luksuz kakor sedaj. Tako govore rejeni agrarci o ljudstvu! Draginje ni, ljudstvo ima polno denarja za nepotrebne reči in pijančuje, da je groza. In vse to v času, ko vlada ravno pri nas brezposelnost brez primere.

Raznoterosti.

Okusne klobase. Pred porotnim sodiščem v Berlinu je stal te dni izdelovalec klobas Neupert. Prodajal je klobase gostilničarjem, trgovcem in mesarjem po tako nizkih cenah, da so ljudje končno pričeli dvomiti, če so klobase res iz dobrega mesa. Ljudje so se obrnili do policije. Ko je prišel policijski zdravnik v Neupertovo delavnico, ki je bila vsa nesnažna in nastanjena v bivši kleti za premog, je bilo prvo kar je zapazil, dva zaklana in iz kože dejana — psa! Na umazanem stolu so bila sesekljana mačja in pasja jetra, namenjena za jetrne klobase. V kotu je pa ležalo vse polno pasjih in mačjih kož, dokaz, kako pristne so Neupertove klobase. Kljub temu, da je videl zdravnik vse to, je Neupert vse tajil, da bi delal klobase iz mačjega in pasjega mesa. Obsojen je bil na dva meseca zapor in na 120 K globe.

Le vkup, le vkup, maše po dolarji! Sodrug iz Amerike piše: Joliet, 28. decembra 1913. Tukajšnji župnik Žane Kranjc je oznanil 21. decembra: »Kdor bi se rad udeležil polnočnice na sveti večer, mi mora darovati v zaprti kuverti en dolar. Kdor ne misli darovati natančno te svote, naj raje ne pride. Kdor namerava darovati manj kakor en dolar, naj pride prihodnji dan ob 10. dopoldne, a ne brez denarja. Ko pride v cerkev, mora plačati 10 centov in ko pride cerkovnik s pušico, mora dati najmanj 5 centov.« Slovenski farji so res povsod enaki. Prva in edina skrb jim je, da temeljito oskubijo svoje ovčice.

Rockefellerjevi davki. »Kralj petroleja« John D. Rockefeller živi večidel v Clevelandu ob ohajskem jezeru, kjer ima krasno posest. Davčni uradi v državi Ohio (izgov. Ohajo) so mu predpisali 60 milijonov kron davka in sicer na podlagi premoženja, ki ga cenijo na 4350 milijonov kron. Rockefeller je ugovarjal, da nima svojega premoženja v Ohio, ampak v Novem Jorku, da mu torej v Clevelandu ne morejo predpisati davka od vsega premoženja. S tem ugovorom pa je propadel. Zdaj pa izkuša, da bi pridobil časa. Pisal je davčnim komisarjem v Cleveland, da potrebuje nekoliko mesecev, da dožene svoje pravo premoženje. »Kalkulirati moram šele sam, piše najbogatejši mož sveta, koliko sem vreden. Ne ljubi se mi sprejeti Vaše cenitve.« Po Ameriki stavijo zaradi vsake neumnosti, in zdaj stavijo, da se posreči Rockefellerju dokaz, da je uboga para.

Nevarni polet. Iz Novega Jorka poročajo: Pred kratkim je mladi letalec Niles hotel obračati z letalom v zraku kozolce. Dvignil se je 3000 čevljev visoko. Vse je bilo dotlej dobro in letalo je stalo že navpično v zraku. V tem trenutku pa je prenehala delovati dovodna cev za plin, ki goni motor. Letalo je bilo torej brez moči in je drvelo proti zemlji. Niles se je sicer trudil na vse načine, da bi dobil zopet nadvlado nad motorjem, ali vse zaman. Vsi gledalci so se poskrili v barake, ker vsakdo je pričakoval strašno eksplozijo, če trešči aparat na tla. Ko pa je bilo letalo le še 200 čevljev nad zemljo, se je naenkrat dvignilo, motor je zopet ropotal, zadnjo sekundo je Niles še obvladal stroj. Stroj je plul pa v zraku tako, da je bil obrnjen z zgorenjim delom proti zemlji in Niles je imel obrnjeno glavo nizdol. Letalo je bilo tako blizu zemlje, da so videli gledalci jermen, s katerim se je bil letalec pričvrstil na stroj. Niles je pomirjevalno mahal z roko gledalcem. Počasi je spravil letalo v normalno lego in priplul na zemljo.

Blaznost, posledica pijančevanja. Iz Češke Lipe poročajo: V soboto 14. t. m. je naenkrat zblaznel 38letni davčni asistent Josip Kockstein, ker je bil strastno vdan pijači. Ko je prišel domov, je ustrelil dvakrat na svojo 50letno mater. Kljub temu, da je dobila mati dve nevarni rani v ramo in pljuča, je zbežala na policijsko stražnico, odkjer so jo prenesli v bolnišnico. Nato je šla policija na stanovanje, ki je bilo pa zaklenjeno. Kockstein je grozil policiji, da bo streljal in da naj raje prime tatove, ki so v podstrešju. Nato je prišla požarna bramba. Gasilci so razbili okno in z vodo poskropili zblaznelega. Obenem so pa policaji in orožniki vdrli v stanovanje in prijeli blazneža. Oblekli so mu prisilni jopič in ga odvedli. 80letni oče Kocksteinov je pa ves čas ležal v postelji in bil priča groznim prizorom. Tudi njega so prepeljali v bolnišnico.

Praktični Švicarji. Švicarsko prebivalstvo ima prav mnogo praktičnega duha. To pokazuje zlasti s tem, da uporablja stavbe, ki se jih noče ljudstvo več posluževati, v namene, kateremu so bile namenjene prvotno, za prireditve, za katere ima današnja generacija več zmisla in večje potrebe. Naj navedemo nekaj primerov:

Lansko leto so podrli v Curihi kapelo sv. Ane ob Kolodvorski cesti. Na njenem mestu so pa zgradili ti brezverski socialni demokratje stavbo, ki je veljala več milijonov: Hišo konsumnega društva, takozvani St. Annahof, ki je centralno skladišče švicarskih konsumnih društev. Kjer so lansko leto še molili verniki in prejeli zakramente, prav na tistem mestu vrvi dan na dan množica sodrugov in sodružic, da nakupuje življenske potrebščine v lastnem domu.

Samo nekaj minut od ponosne stavbe švicarskih sodrugov je oddaljena takozvana »Wasserkirche«, v kateri je svoje dni pridigoval reformator Ulrik Zwingli in drugi znameniti propovedniki. Curiška mestna uprava je pa izpremenila cerkev v krasno biblioteko in le še visoka, obokana okna in Zwinglijev spomenik na južni strani cerkve spominjajo na prvotni namen stavbe. Danes pa prihaja v bivo cerkev na tisoče ljudi z edino mislijo, da si izpopolnijo svoje znanje.

V Curihi so podrli še neko drugo manjšo cerkev in postavili tja gimnazijo za dekleta. Na »Predigerplatzu« pa prav sedaj prezidavajo cerkev za centralno knjižnico, ki jo postavi skupno mesto in kanton Curih.

V Bazileji, v Ženovi in po drugih krajih so prezidali vse polno cerkev v muzeje. Vsakdo, ki obišče na primer prigrdoslovno zgodovinski muzej na »Barfüßerplatzu« v Bazileji, strmi, da se cerkev tako krasno prilagodi izpremembi v muzej.

Cerkve po Švici pa služijo tudi zgolj ljudskim priredbam. Uporabljajo se za shode, koncerte, demonstracijska zborovanja, slavnostne priredbe itd. Delavska pevška društva prirejajo prav pogosto svoje velike koncerte v cerkvah in sicer zato, ker imajo cerkve boljšo akustiko kakor gostilniški prostori in ker deluje okolica v cerkvi bolj svečano na poslušalca in ga napravlja mnogo bolj dovtetnega za proizvodnjo. Končno pa tudi zato, ker je prireditev po cerkvah cenejša in ker odpade za poslušalce izdatek za pijačo. V Chaux-de-Fonds in po drugih krajih imajo švicarski sodrugi celo majske slavnosti po cerkvah. Curiški sodrugi v šestem okraju so n. pr. še pred kratkim imeli v cerkvi spominsko slavnost za Bebla.

Iz organizacije.

Vsem funkcionarjem krajevnih skupin in vplačevalnic! Že ponovno smo opazili da so sodrugi v mnogih krajih mnenja, da je povodom dvajsetletnice naše organizacije izdane društvene znake smatrati kot jubilejske znake. To mnenje pa je zmota. Znake je smatrati trajnim društvenim znakom, ki jih lahko vsak naš član s ponosom nosi.

Razventega so ti znaki, kakor ste se že sami prepričali, lep simbol ter se po obliki in izrazu ugodno razlikujejo od drugih navadnih znakov. S ponosom lahko vsak železničar nosi tak simbol pripadnosti organizacije, ki je v boju že preiskušena. Moško in častno je, tudi na zunaj kazati se kot to, kar je v resnici.

Društven znak služi na potovanjih, shodih in drugih strankinih prireditvah sodrugom kot znak, da se medsebojno spoznajo, in s katerim se dokumentira pripadnost veliki družini. Naravnost dolžnost je, da ima vsak organiziran železničar ta znak, s katerim bo gotovo imel veselje in da ga nosi pri vsaki primerni priliki.

Društveni znaki so izdelani v nemškem in poljskem jeziku v obliki kravatih igel, zaponk in manšetnih gumbov, da se jih lahko nosi tudi v gumbnicah. Skupine jih lahko naročajo pri centrali za 1 krono komad. Člani pa lahko dobivajo znake pri zaupnikih skupine.

Obenem prosimo, da se za znake prejeti denar čimprej vpošlje centrali.

Upravištvo.

Poročila o shodih.

Split. Dne 30. januarja t. l. se je vršil občni zbor z običajnim dnevnim redom. V odbor so izvoljeni sledeči sodrugi: Novak Ivan, predsednik, Barić Doimo, podpredsednik, Lisičić Josip, blagajnik, Grigillo Nikola, podblagajnik, Puizina Anton, zapisnikar, Černil Oskar, namestnik, Candutti Feliks, nadzornik, Siriskjevič Anton, Manola Anton, odbornika.

Dopise za skupino Split naj se pošilja na naslov: Anton Puizina, Split, Lučac. Zvizdina ul. broj 4.

Celje. Krajevna skupina spl. pravovarstvenega društva za Avstrijo je imela dne 3. februarja t. l. svoj redni občni zbor z običajnim dnevnim redom. V odbor so izvoljeni sledeči sodrugi: Josip Marn, predsednik; Ivan Ribič, podpredsednik; Karol Vidic, blagajnik; Josip Gorjanc, blagajnikov namestnik; Josip Kos, zapisnikar; Anton Mlinar, Filip Pečovnik, kontrolorja; Anton Eichinger, knjižničar; Martin Gumsej, Anton Bremec, Anton Brežnik, Mihael Paven, odborniki. Podblagajnik za progo Celje-Spodnji Dravograd: Franc List, nadsprevodnik v Velenju; za progo Ponikva-Store: Franc Čretnik, čuvaj, Grobeino; zaupnik: Franc Znidaršič, prožni obhodnik v Ponikvi.

Dopise za skupino Celje je nasloviti na naslov: Josip Marn, Celje, Šilerjeva ulica 3, v denarnih zadevah pa na naslov: Karol Vidic, Celje, Bismarckplatz 1.

Trst V. Dne 17. februarja 1914 se je vršil redni občni zbor tukajšnje krajevne skupine V. z običajnim dnevnim redom.

V odbor so izvoljeni sledeči sodrugi: Schmalstieg Žiga, predsednik; Rupnik Anton, Klose Gvidon, podpredsednika; Glich Emil, Mastnak Friderik, zapisnikarja; Zupančič Mat., blagajnik; Pospisil Leopold, Fischer Josip, podblagajnika; Foitl Ivan, Capra Milan, kontrolorja; Hruška Vaclav, Bär Josip, Hammerl Ivan, Rosenwirth Anton, Stefančič France, odborniki.

NAZNANILA SHODOV.

Rajhenburg. v nedeljo, dne 1. marca t. l. ob pol 4. popoldne občni zbor vplačevalnice v gostilni g. Hinka Likarja na Blanci.

Ljubljana, v ponedeljek, dne 2. marca t. l. shod premikalnega oboja.

Borovnica, v sredo, dne 4. marca t. l. železničarski shod.

Rudolfovo, v četrtek, dne 5. marca t. l. železničarski shod.

Ljubljana, v soboto, dne 7. marca t. l. ob 1. uri popoldne konferenca lampistov južne železnice.

Ljubljana, v nedeljo, dne 8. marca 1914 ob 10. uri predpoldne konferenca prožnih obhodnikov in vravnalcev.

Opčina, v torek, dne 10. marca t. l.

Trst (skupina I. in III.) v sredo, dne 11. marca t. l. shod z dnevnim redom: poklicno združna zavarovalnica zoper nezgode.

Kranjska gora, v nedeljo, dne 15. marca t. l. ob 3. uri popoldne ustanovni občni zbor vplačevalnice.

Jesenice, v nedeljo, dne 15. marca t. l. ob 7. uri zvečer v gostilni pri »mesarji« redni občni zbor skupine z običajnim dnevnim redom.

Zadružništvo.

Delavske zadruge za Trst, Istro in Furlanijo v Trstu
registrovana zadruga z omejenim poroštvo.

X. zadružno leto od 1. julija 1913 do 30. junija 1914.

Mesečni račun.

Razpečano blago.

Zadružna doba 1913/14	1912—1913 stopnjevanje.
Julij K 261.590-35	117.755-85 143.834-50
Avgust „ 280.064-71	122.047-42 158.017-29
September „ 295.665-65	142.382-06 153.283-59
Oktober „ 351.259-35	201.921-76 149.337-59
November „ 345-033-23	210.598-68 134.434-55
December „ 410.881-75	213.325-53 197.556-22
Januar „ 384.812-27	201.433-93 183.378-34
	2.329.307-31 1.209.465-23 1119.842-08

Člansko gibanje.

Vpisanih udov do 31. januarja 1914	10076
„ „ „ 30. junija 1913	8055
Stopnjevanje v 7 mesecih	2021

Hranilni oddelek.

Stanje vlog do 31. januarja 1914	K 494.145-37
„ „ „ 30. junija 1913	310.966-58
Stopnjevanje v 7 mesecih	K 183.178-79

Od 1. julija do 31. januarja 1914 razdelilo se je v slučajih bolezni ter vdovam in sirotam	K 9083-82
Od 1. julija do 31. januarja 1914 se je izdalo dividend	K 34.990-89

Izkupiček skladišča oblek

(obsežen že v razgledu blaga od 1. julija 1913 do 31. januarja 1914).

Oddelek konfekcija	K 104.493-39
„ manufaktura	82.618-05
„ obuvala	54.141-97
„ pokrivala	21.675-97

Skupno K 262.929-38

Trst, dne 31. januarja 1914.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Gorica II. Radi potrebne predelave prihodnjic.

Vsem dopisnikom. Zaključek uredništva je štiri dni pred izidom vsake številke. Dopisnike prosimo, da nam pravočasno pošljejo svoje dopise, ker sicer jih moramo vselej zapostaviti za prihodnjo številko. Želeli bi nekoliko več dopisov.

Železničarji!

Zahtevajte v vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah strankine liste: „Železničar“ in „Zarja“.

VSEBINA ŠTEV. 4. Z DNE 15. FEBRUARJA 1914.

Članki: Taylorjeva metoda. Obzor. Finančni škandal južne železnice. Z južne železnice. Kdo izmed poduradnikov ima pravico do zenačenja ostrin? Strokovna internacionala.

Listek: Mark Twain: Zakaj sem zapustil politično službo. (Konec.)

Dopisi: Jesenice. Opčina. Sežana. Verd.

Domače vesti: Srbske dobave tračnic. Spomenik Schulmeierju.

Inozemstvo: Amerika. Kitajska. Rusija. Grška.

Socialni pregled: Kapitalizem in cerkev.

Tehnični pregled: Brezžični brzojav v žepu.

Gospodarski pregled: Nove določbe pri zakonu glede osebno dohodninskega davka. Za 25 odstotkov je življenje v Budimpešti ceneje.

Raznoterosti. Najnenavadnejša knjižnica sveta. Zlat sukanec. Varnost proti ognju na velikih ocean-skih parnikih. Velikansko tehnično delo. Po zraku čez ocean. Koliko znosijo ljudje vsako leto v Lurd. Past za bolhe.

Poročila o shodih: Pragersko. Kanal. Spodnja Šiška.

ki izhaja vsako sredo in soboto in stane naročnina:

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.

Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Pozor, sodrugi!

Slovenski železničar, ki se zanima za socialno vprašanje sploh, za delavsko gibanje za politične in gospodarske boje našega časa, za mišljenje in stremljenje delavskega ljudstva, naj naroči strankino glasilo

„ZARJA“

ki izhaja vsako sredo in soboto in stane naročnina

celoletna	K 10-40
polletna	„ 5-20
četrtletna	„ 2-60
mesečna	„ —90

za inozemstvo celoletno „ 14.—

in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 10 vin. v administraciji in tobakarnah.

Vsak zaveden železničar bi moral biti naročen na »ZARJO«.

Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravištvo »Zarje« v Ljubljani.

40 letni uspeh, ki ga potrjuje na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

lekarnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna **G. Piccoli, Ljubljana**

Kavarna „Unione“

TRST

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca.

Napitnina je odpravljena.

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Žepni koledar

za delavce sploh in za prometne uslužbence za navadno leto 1914.

Ta žepni koledar je jako primeren za vsakdanjo rabo. — Vsebina: Koledar. — Dohodki in stroški. — Kolkovne lestvice. — Inozemske denarne vrednosti v kronski veljavi. — Množilna razpredelnica. — Stare in nove mere. — Koliko plačam osebne dohodnine. — Koliko plačam vojne takse. — Poštni in brzojavni tarif. — Avgust Bebel (slika). — Obrtna nadzornišva v južnih avstrijskih deželah. — Avstrijske strokovne organizacije v letu 1912. — Obrtna sodišča v južnih avstrijskih deželah. — Produkcija v avstrijskih premogovnikih. — Letni prejemki železničarjev. — Organizacija železničarjev. — Največja lokomotiva. — Koliko časa rabi brzojavka, da obkroži zemljo. — Naše orožje. — Nezgodna statistika avstrijskih železničarjev za leto 1911. — Bogastvo. — Najvišje železnice na svetu. — Balkanske železnice. — Opuščene železnice. — Drobiz. — Beleške za vsak dan v letu. — Oglasi. — Cena posameznim izvedom 1 K, po pošti 10 vinarjev. Z naročilom po pošti je najbolje poslati tudi denar, da se ne povečajo (s priporočilom) poštni stroški. Dobival se bo pri upravi »Zarje« v Ljubljani in po zaupnikih na deželi.

Najboljši nakup vsakovrstnega modernega in trpežnega obuvala je v

zalogi lastne tovarne

Peter Kozina & Ko.

Ljubljana na Bregu št. 20

(Cojzova hiša).

(Varstvena znamka)

Cene za moške	K 14.—, 17.—, 20.—.
„ „ ženske	„ 12.—, 15.—, 18.—.
„ „ dečke	36/39 K 10.—, 12.—.
„ „ otroke	št. 22 25 26-28 29 31 32-35
	K 5.—, 6.—, 7.—, 8.—.

Garantirana kakovost

Cenejšje vrste od K 1-50 naprej.

Koder prebivajo Slovenci, povsod je razširjen

„Slov. Ilustr. Tednik“

Vsakdo ga rad čita.

Naročite si ga in pridobivajte mu novih naročnikov.